

Šviečiamoji gyvulininkystės
programa

UŽDUOČIŲ KNYGELĖS ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams **METODINĖ PRIEMONĖ**

I modulis

TURINYS

PRATARMĖ • 3

ARKLININKYSTĖ • 4

BITININKYSTĖ • 5

TRIUŠININKYSTĖ • 6

AVININKYSTĖ IR OŽKININKYSTĖ • 7

PAUKŠTININKYSTĖ • 9

PIENININKYSTĖ • 10

MĖSINĖ GALVIJININKYSTĖ • 11

KIAULININKYSTĖ • 12

GYVULININKYSTĖS PRODUKTAI • 13

KAILINIAI ŽVĖRELIAI • 14

**SAUGOMOS SENOSIOS LIETUVOS
ŪKINIŲ GYVŪNŲ VEISLĖS • 15**

DARBO GALIMYBĖS • 16

PAPILDOMOS UŽDUOTYS • 17

PRATARMĖ

Po paskutinio ledynmečio dabartinėje Lietuvos teritorijoje įsikūrusios baltų gentys gyveno labai primityviai. Visuomenės pagrindą sudarė kaimai ir juose gyvenančios gentys. Žmonės vertėsi medžiokle, žvejyba ir rankiojimu. Vėliau atsirado pirmosios žemės ūkio šakos. Jau prieš keturis tūkstančius metų Lietuvos gyventojai auginio ūkinius gyvūnus: jaučius, arklius, kiaules, karves, vištas, antis ir žąsis. Bėgant šimtmečiams, naminių paukščių ir gyvulių skaičius didėjo. Vienuoliktame amžiuje žmonės pradėjo laikyti ožkas, avis, kalakutus ir triušius. Taip po truputį vystėsi natūriniai ūkiai, kurie vėliau, prasidėjus mokslo ir pramonės laikotarpiui, tapo pažangesni. Keitėsi ir ūkiai, ir požiūris į ūkininkavimą: atsisakyta neproduktyvių veislių, pradėti auginti daugiau naudos teikiantys ūkiniai gyvūnai. Ilgainiui pasikeitė ir pagrindinis ūkininkavimo tikslas. Dabar jau nereikia savo šeimos aprūpinti mėsa, pienu ar kitais produktais, nes tą daro specializuoti ūkiai. Žemės ūkio produkcijos eksportas tapo viena svarbiausių mūsų šalies ūkio šakų. Po Nepriklausomybės atkūrimo sparčiai pagerinti galvijų ir kiaulių ūkiai. Lietuvos galvijai poruojami su Danijos, Prancūzijos, Anglijos ir kitų Vakarų Europos šalių galvijais arba veisiami kitose šalyse išvesti gyvūnai. Ypač svarus anglišių ir švedišių veislių indėlis į Lietuvos kiaulininkystę. Poruojant Lietuvos ūkinių gyvūnų veisles su atvežtinėmis, gyvulininkystė labai sustiprėjo.

Dvidešimt pirmame amžiuje vis labiau vertinama ekologiška produkcija. Dalis ūkių grįžta prie tradicinės kaimo gyvenamosios: tame pačiame ūkyje auginama ir skirtingus ūkinius gyvūnus, ir jiems skirtus pašarus. Toks ūkininkavimas gali būti tvarus, ekologinis arba biodinaminis. Biodinamiškai ūkininkaujant susidarančios atliekos vėl panaudojamos ūkyje (kaip trąša arba žaliava energijai gaminti). Tokių ūkių šeimininkai rūpinasi ūkinių gyvūnų gerove, neteršia aplinkos ir pagerina gyvenimo sąlygas laukiniams paukščiams bei augalams, prisitaikiusiems gyventi kaimiškoje aplinkoje. Mes gyvename Europos Sąjungos šalyje, kurioje skatinama tvarių, ekologinių ir biodinaminių ūkių plėtra. Toks ūkininkavimas kuria darną tarp žmogaus ir gamtos. Visi produktai yra gaminami siekiant daryti kuo mažesnę poveikį gamtai. Toks ūkininkavimas padeda išsaugoti biologinę įvairovę, nekenkti aplinkai ir mažinti poveikį klimato kaitai. Kiekvienas iš mūsų galime prisidėti prie šių prasmingų tikslų rinkdamiesi ekologiškus produktus ir juos vartodami atsakingai.

Šioje mokomojoje knygoje supažindinama su Lietuvos ūkiuose auginamais gyvūnais ir jų aplinka. Leidiniu siekiama nuo mažų dienų ugdyti sveiką ir ekologišką požiūrį į ūkininkavimą, neabejotiną jo naudą žmogui ir visuomenei.

I modulio metodinė priemonė skirta ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų pedagogams.

Arklininkystė – gyvulininkystės ūkio šaka. Manoma, kad arklių gimtinė yra miškingos Šiaurės Amerikos ir Rytų Azijos vietovės. Žiloje senovėje jie buvo laikomi dėl mėsos, pieno ir aukojami dievams. Laikui bėgant, viskas keitėsi. Arkliai pradėti naudoti karyboje, didžiąją mūsų šalies kariuomenės dalį sudarė raiteliai. Vienuoliktame amžiuje juos imta naudoti darbui. Kadangi šie gyvūnai buvo ištvermingesni ir geriau dresuojami, ilgainiui jie išstūmė jaučius. Su arkliais buvo ariama, akėjama, kultivuojama žemė, nuimamas derlius, vežama mediena. Šiais gyvūnais žmonės keliaudavo, kaip transporto priemone gabendavo krovinius ir pašto siuntas. Daug amžių arklininkystė buvo viena svarbiausių žemės ūkio šakų pasaulyje. Daugiausiai arklių buvo laikoma pažangiose Vakarų valstybėse: Prancūzijoje, Anglijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose. Vystantis pramonei, arklius pakeitė mašinos su vidaus degimo ar elektros varikliais. Dabartiniais laikais šie gyvūnai darbui naudojami retai: žemės ūkyje juos pakeitė traktoriai, o transporto srityje – automobiliai, traukiniai ir kt.

Šiandien arkliai laikomi dėl mėsos, veisimo ir sporto. Kai kuriose šalyse daug jų auginama mėsai, pienui, odai, gydomiesiems preparatams gaminti. Iš kumelių pieno daromas maistingas pieno produktas – kumysas. Veislynuose arkliai laikomi siekiant išlaikyti veislės grynumą. Vis daugiau jų auginama sportinei žirgininkystei. Ši žirgininkystės šaka gyvavo dar prieš mūsų erą. Sportiniai žirgai naudojami įvairiai: jais jodinėjama, važinėjama, iš sporto šakų populiarūs yra konkūras (jojimas per kliūtis), sportinis išjodinėjimas, trikovė ir kt. Arkliai – kompanioniniai gyvūnai, kaip šunys ir katės, todėl jų augintojams keliama griežtesni gyvūnų gerovės reikalavimai, pavyzdžiui, arklių negalima supančioti, t. y. uždėti ant priekinių kojų pančius, kad suvaržytume jų judėjimą. Jeigu žmogus su arkliu elgsis gražiai, stengsis jį laikyti kuo geresnėmis sąlygomis, arklys bus ištikimas ir geras ne tik jo, bet ir visos šeimos draugas. Juk pats svarbiausias dalykas yra susidraugauti su gyvūnu, tik tada galėsime su juo dirbti, pramogauti ir sportuoti.

TIKSLAS

- Supažindinti vaikus su ūkyje auginamu gyvūnu – arkliu.

UŽDAVINIAI

- Siekti, kad vaikas gebėtų atskirti arklį nuo kitų ūkyje auginamų gyvūnų;
- Pritaikyti žinias arba patirtį naujame kontekste.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Arklys, kanopa, karčiai, pasaga.

DARBAS PAGAL

UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Užsiėmimo pradžioje siūloma parodyti vaikams arklio nuotrauką ir paklausti, ką joje mato. Atsakius, kad tai yra arklys, rekomenduojama atlikti pirmą užduotį, esančią skaidrėse. Iš pradžių prašoma pažiūrėti į iliustraciją ir paklausti, kokių kūno dalių arkliui trūksta. Ši užduotis ne tik lavins vaiko vaizduotę, bet ir ugdyt gebėjimą skirti kai kurias arklio kūno dalis. Kai vaikai atsako teisingai, parodoma visa iliustracija. Rekomenduoja aptarti, kodėl ūkininkai augina arklius, paklausti, ar kas nors iš vaikų artimųjų ar pažįstamų laiko šiuos gyvūnus, o gal kam nors yra tekę jodinėti. Knygelėje esančioje užduotyje prašoma padėti arkliui nukeliauti iki žolės – pieštuku nupiešti labirintą ir padėti rasti arkliui kelią iki žolės.

Bitininkystė priskiriama prie vieno iš seniausių žmonių verslų. Šią žemės ūkio šaką galime suskirstyti į keturis etapus: laukinė bitininkystė, dar kitaip vadinama medaus medžiokle; drevinė bitininkystė; kelminė bitininkystė ir rėminė bitininkystė. Senovėje žmogus, radęs bičių drevę, ją apiplėsdavo ir palikdavo. Laikui bėgant, žmonės suprato, kad išplėšus bičių drevę ir ją palikus likimo valiai sunku tikėtis, jog bitės vėl neš medų. Dėl to vėliau buvo pradėtos rengti medaus medžioklės, kurių metu buvo ne tik kopinėjamas medus, bet ir rūpinamasi bitėmis. Medį, kuriame rasdavo bičių, žmogus pažymėdavo ženklais. Vėliau bitėms buvo pradėti kabinti inkilai, o jų šeimos imtos gausinti.

Bitės turi stiprų socialinį tarpusavio ryšį ir vienos kitoms yra reikalingos. Jos gyvena šeimomis, kurias sudaro iki keturiasdešimt tūkstančių individų. Bičių šeimos hierarchijos viršūnėje – bitė motinėlė. Ji yra didžiausia, ilgiausiai gyvena ir nuo jos priklauso šeimos didumas. Bitė motinėlė nuolat deda kiaušinėlius, iš kurių išsivysta bitės darbininkės. Jos gyvena daug trumpiau, nuolat dirba, lipdo korius ir juos pripildo medaus. Bičių darbininkių tikslas yra apsirūpinti maistu žiemai, kad medaus užtektų ir joms, ir bitei motinėlei. Vyriškosios lyties bitė vadinama tranu. Tranas apvaisina bitę motinėlę ir miršta.

Bičių darbo vaisiai – tai gintarinės spalvos medus, koriai, iš vaško padarytos žvakės, bičių duonelė, pikis, pienelis. Bitės žmogui labai naudingos, tačiau pirmiausia jos itin reikalingos augalų pasaulyje. Iš augalų žiedų siurbdami nektarą šie vabzdžiai perneša žiedadulkes nuo vieno augalo ant kitų. Taip apdulkinami tie augalai, kurie negali daugintis savaime. Ieškodama nektaro bitutė gali nuskristi net 3 kilometrus nuo avilio, todėl labai svarbu, kad tokiu atstumu nuo avilių laukai nebūtų purškiami pesticidais, kurie bitėms labai kenkia. Jei ūkininkas visgi ketina naudoti pesticidus, jis privalo įspėti bitininką ir šis savo avilius perkelia į saugesnę vietą.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Užsiėmimo pradžioje siūloma nuskaityti QR kodą ir įminti mįslę: „Kas užia be vėjo?“ (bitė). Tada galima paprašyti chorą pamėgdžioti bičių skleidžiamą garsą. Gyvūnų balsų mėgdžiojimas padeda tobulinti artikuliaciją. Paskui galima parodyti skaidres, kuriose bus pateiktos dvi iliustracijos – musės ir bitės. Vaikai turi pasakyti, kur yra bitė. Tuomet rodoma skaidrė, kurioje vaizduojama bitė ir gėlės. Rekomenduojama papasakoti, kaip bitės neša medų. Kad būtų medaus, bitutėms reikalingos gėlės. Vėliau vaikų prašoma atlikti užduotį, kurią darydami jie turi padėti bitutei nuskristi iki gėlių.

TIKSLAS

- Supažindinti vaikus su ūkyje auginamu gyvūnu – bite.

UŽDAVINIAI

- Siekti, kad vaikas gebėtų atpažinti bitę;
- Supažindinti su bičių teikiama nauda žmogui;
- Pritaikyti žinias arba patirtį naujame kontekste.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Bitė, medus, korys, nektaras, gėlės, žiedai.

Maždaug prieš du tūkstančius metų žmonės prisijaukino pirmuosius kailinius žvėrelius. Tai buvo triušiai. Triušiai kilę iš laukinių triušių ir kiškių. Bėgant laikui, buvo prisijaukinama vis daugiau laukinių gyvūnų, kurie auginti ne tik dėl kailių, bet ir dėl mėsos. Visame pasaulyje yra žinoma apie 70 triušių veislių. Visų veislių triušių mėsą galima valgyti. Skirtingų veislių mėsos ypatybės skiriasi. Šių gyvūnų mėsa yra vertingas dietinis produktas, nes joje yra daugiau baltymų, mažiau riebalų ir cholesterolio nei kiaulienoje ar avienoje. Triušiena tinka sunkiems ligoniams, mažiems vaikams maitinti. Triušiai yra augalėdžiai gyvūnai. Ūkininkai, rūpindamiesi gyvūnų gerove, daug dėmesio skiria erdviems triušių narvams ir sveikam pašaru. Triušius šeria įvairiais augalais, kurie auga natūraliai ir kuriuos turi užsiauginti patys, pavyzdžiui, soromis, avižomis ir kt.

TIKSLAS

- Supažindinti vaikus su ūkyje auginamu gyvūnu – triušiu.

UŽDAVINIAI

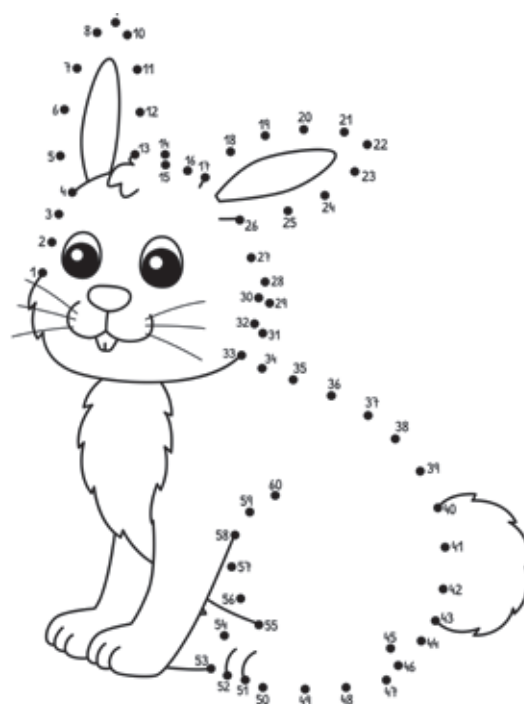
- Siekti, kad vaikas gebėtų skirti triušį nuo kitų į jį panašių gyvūnų;
- Formuoti auklėtinių supratimą apie triušio mitybą;
- Lavinti vaizdinę atmintį.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Triušis, kiškis, kailis.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Pirmiausia rekomenduojama vaikams parodyti skaidrę, kurioje matoma morka, triušis, šinšila ir jūrų kiaulytė. Auklėtinių klausiama, kokie gyvūnai pavaizduoti skaidrėje. Paskui teiraujamasi, kuris gyvūnas morkas mėgsta labiausiai. Vaikams atsakius, kad tai triušis, siūloma atlikti pirmą užduotį. Ją darydami auklėtiniai turi nubrėžti kelią, kaip triušui pasiekti morką. Atlikus pirmąją užduotį, rekomenduojama pereiti prie antrosios „Išmok piešti triušį, o paskui jį nuspalvink“. Šios užduoties metu bus mokomasi jį piešti ir spalvinti.

AVININKYSTĖ IR OŽKININKYSTĖ

Lietuvoje nuo seno buvo auginami melžiami ūkiniai gyvūnai: ožkos, karvės ir avys. Laikyti ožkas ir avis mūsų šalyje nėra taip populiariu kaip karves, tačiau jų pieną gerti sveika. Avių pienas priskiriamas prie maistingiausių produktų. Lietuvoje avių pienas ir jo produktai ne tokie mėgstami kaip Prancūzijoje, Turkijoje, Portugalijoje, Rumunijoje ar Graikijoje. Pavyzdžiui, Prancūzijoje jau daugiau kaip 2 tūkst. metų iš avių pieno yra gaminamas garsusis rokforo sūris, kuris atkeliauja ir į mūsų šalį. Šiandien parduotuvėse rasime ir graikų fetos, ir italų rikotos, ir kitų šalių sūrį.

Avininkystė ir ožkininkystė yra palyginti pelningos gyvulininkystės šakos. Avys ir ožkos nėra reiklios klimato sąlygoms, o avininkystės ir ožkininkystės tiekama produkcija labai įvairi. Avys laikomos dėl pieno ir mėsos, taip pat vertingas jų kailis ir vilna. Yra ir bevilnių mėšinių avių, tiksliau – jų vilna labai trumpa ir savaime išsišeria. Tokios avys auginamos dėl mėsos. Kai kurių veislių avys gali padėti prižiūrėti kraštovaizdį (nuėsti žolę, krūmokšnius).

Ožkos duoda pieno, kuris laikomas labai vertingu maisto produktu, turi mažiau riebalų ir baltymų nei avių pienas. Mūsų šalyje auginama daug ožkų veislių. Vienos laikomos veislei gerinti, kitos – dėl mėsos ar vilnos. Iš ožkų ir avių pieno gaminamas kefyra, varškė, sviestas, jogurtas.

Ožkų pienas yra ne toks riebus kaip karvių ar avių, turi gydomųjų savybių, naudingas gydant žarnyno ligas, įvairią alergiją. Jų pienas lengvai įsisavinamas, todėl juo maitinami kūdikiai ir ligoniai. Pieno išrūgos veikia kaip dezinfekuojamoji medžiaga, o šviežias pienas naudojamas kaip puiki natūrali kosmetikos priemonė. Ožkų kailiai vertinami, nes yra elastingi ir patvarūs, naudojami batams, paltams siūti ir visoje odos pramonėje. Įdomu, kad iki šių dienų ožiai laikomi žirgynuose, nes tada arkliui neserga kvėpavimo ligomis.

TIKSLAS

- Supažindinti vaikus su ūkyje auginamais gyvūnais – avimis ir ožkomis.

UŽDAVINIAI

- Ugdyti gebėjimą atpažinti avį ir ožką;
- Siekti, kad vaikai žinotų, kokią naudą šie gyvūnai mums teikia;
- Lavinti vaizdinę atmintį.

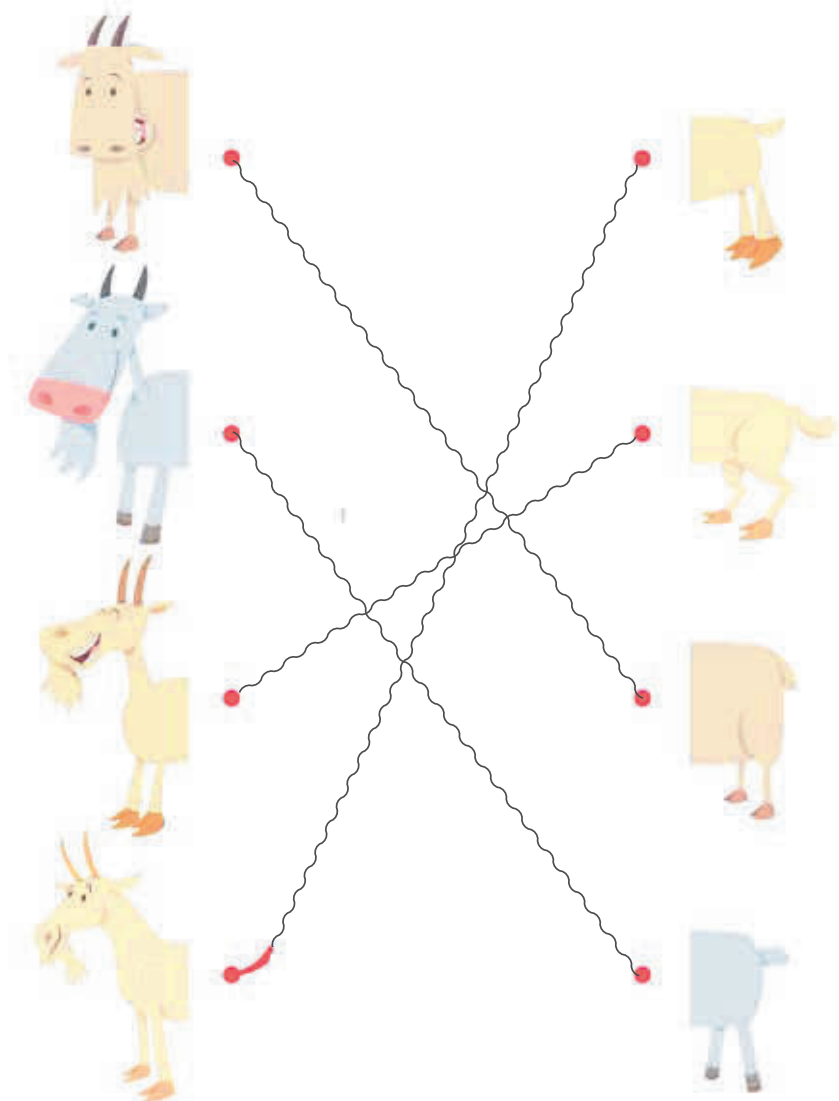
REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Ožka, avis, vilna, ėriukas, sūris, pienas.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Atkreipdami dėmesį į vaikų daromas klaidas atpažįstant avį ir ožką, per užsiėmimą siūlome mokyti pažinti šiuos gyvūnus kartu. Pirmiausia auklėtiniais parodomas avies ir ožkos skaidrės. Prašoma pasakyti, kur yra avis, o kur – ožka. Kad vaikai neatsakinėtų chorui, rekomenduojama priminti, kad norėdami atsakyti jie turi pakelti ranką. Sužinojus daugumos vaikų nuomonę, siūloma jiems papasakoti, kur yra avis ir ožka ir kaip šiuos gyvūnus atskirti. Ožkininkystės temai įtvirtinti prašoma atlikti užduotį, kurios metu reikia sujungti tinkamas gyvūno dalis. Atlikdami šią užduotį ugdytiniai susipažins su skirtingomis to paties gyvūno iliustracijomis. Avininkystės temai skirtos užduoties metu vaikai išmoks atpažinti avį.

Manoma, kad laukinės vištos pirmiausia buvo prijaukintos Šiaurės Indijoje, vėliau Egipte, tada Graikijoje ir iš ten pasklido po visą Europą. Dauguma ančių yra kildinamos iš laukinių pilkųjų ančių, kurios aptinkamos Europoje ir Azijoje. Naminės žąsys kilusios iš laukinių pilkųjų žąsų. Įdomu, kad žąsys gyvena visuose žemynuose, išskyrus Antarktidą.

Žmonės labai pamėgo paukštininkystę, nes ši žemės ūkio šaka tiekia daug įvairių ir naudingų produktų: mėsą, kiaušinius, plunksnas, kurios vos prieš kelis šimtus metų buvo naudojamos kaip rašikliai. Šiandien paukščių plunksnos naudojamos pagalvėms, antklodėms, striukėms. Paukščius auginą žmonės, gyvenantys kaime, ir specializuotieji ūkiai. Ūkiuose, kur ūkininkai rūpinasi gyvūnų geroje, paukščiai vaikštinėja laisvai ir nevaržomai, turškiasi specialiai jiems iškastuose tvenkiniuose. Paukštynuose laikomiems paukščiams privalu sudaryti geras sąlygas augti, įrengti erdvas, vėdinamas vištides, o juos lesinti reikia sveiku, kokybišku, pagal amžių parinktu lesalu. Mūsų šalyje išvystyti vištų dedeklių, mėsinių broilerių ir mėsinių kalakutų ūkiai. Savo produkciją jie tiekia ne tik Lietuvai, bet ir veža į užsienį. Be šių pagrindinių paukščių, mūsų krašte auginamos antys, žąsys, putpelės, fazanai. Paukštininkystė yra labai svarbi namų ūkiui. Ši šaka yra viena produktyviausių gyvulininkystės šakų. Paukščiai anksti subręsta, greitai auga, yra gyvybingi ir teikia daug naudos. Ūkiuose dažnai laikomi kalakutai, vištos, žąsys, antys.

TIKSLAS

- Supažindinti vaikus su ūkyje auginamais gyvūnais – paukščiais.

UŽDAVINIAI

- Ugdyti gebėjimą atskirti skirtingus paukščius;
- Formuoti suvokimą apie ūkyje auginamus ir laisvėje gyvenančius paukščius;
- Pritaikyti žinias arba patirtį naujame kontekste.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Užsiėmimo pradžioje siūloma parodyti visų ūkyje auginamų paukščių skaidres. Rodant kiekvieną skaidrę atskirai, galima išsiaiškinti, kokius paukščius vaikai pažįsta. Trumpa įžanga, demonstruojant iliustracijas, vaikus supažindins su paukščiais ir padės jiems lengviau atlikti pirmą užduotį „Kuris paukštis čia netinka? Apibrėžk“, prašančią surasti ir apibrėžti netinkantį paukštį. Vienas iš šioje užduotyje vaizduojamų paukščių yra laukinis – tai laisvėje gyvenanti pelėda. Paskui rekomenduojama nuskaityti QR kodą ir vaikų paklausti, kieno balsą jie girdi. Jeigu atlikdami antrą užduotį „Nuspalvink“ vaikai abejoja, kokia spalva spalvinti gaidelį, vertėtų jiems patarti ir dar kartą parodyti šio naminio paukščio nuotrauką, jeigu reikia, galima padėti nuspalvinti.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Višta, gaidys, žąsis, antis, kalakutas.

Pienas – tai baltasis eliksyras, kurį vartojame nuo gimimo iki senatvės. Augindamas prijaukintus gyvūnus, nuosekliai atrinkdamas geriausius ir juos veisdamas, žmogus labai pagerino jų produktyvumą, todėl dabar karvės savo pienu ne tik žindo veršelius, bet ir maitina mus. Karvės pradeda duoti pieno, kai atsiveda pirmąjį veršiuką. Pienas yra visavertis maisto produktas, turintis nepakeičiamų medžiagų. Kad karvė duotų skanaus ir maistingo pieno, ji turi būti ne tik sveika, bet ir gerai šeriama: būti gerai suderintą, visavertį pašarą, kurio baltymų, angliavandenių, riebalų, mineralinių medžiagų santykis būtų optimalus.

Pieno kokybė ir gausumas labiausiai priklauso nuo pašarų. Ūkininkai karves šeria šienų, silosų, šienainių, ankštinių ir grūdinių kultūrų miltais bei kt. Šiltuoju metų laiku karvės ganomos laukuose, ganyklose, o šaltuoju – laikomos fermose. Jos melžiamos visus metus 2–3 kartus per parą. Pieno perdirbėjai pieną surenka iš ūkininkų ūkių ir gamyklose gamina įvairius pieno produktus: rūgštų pieną, sūrius, sūrelius, grietinę, grietinėlę, jogurtą, pasukas, ledus, kuriuos taip mėgstame. Iš pieno perdirbimo įmonių šie maisto produktai vežami į prekybos centrus, ir mes galime įsigyti visų pieno produktų. Pienininkystė – viena svarbiausių žemės ūkio šakų mūsų šalyje.

TIKSLAS

- Supažindinti vaikus su ūkyje auginamu gyvūnu – karve.

UŽDAVINIAI

- Siekti, kad auklėtiniai gebėtų atskirti karvę nuo kitų ūkyje auginamų gyvūnų;
- Pritaikyti žinias arba patirtį naujame kontekste.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Pienas, karvė, pieno produktai, rūgštus pienas, sutirštintas pienas.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Užsiėmimo pradžioje vaikams siūloma įminti mįslę: „Ketrios kojos, du ragai, septinta uodega“ (karvė). Ši mįslė įdomi ne tik dėl pateikiamų zoologinių žinių, bet ir dėl to, kad ją galima panaudoti skaičiaus sąvokai suprasti. Vaikams atspėjus, kad tai karvė, rodoma nuotrauka kartu su QR kodu, kurį auklėtojai nuskaičius pasigirsta karvės balsas. Atliekant pirmą užduotį, auklėtiniai siūloma sukurti tris kelius, kaip karvytei nueiti atsigerti vandens. Jeigu vaikas geba sukurti kelius, galima paprašyti draugo baigti spręsti užduotį ir padėti karvytei nueiti atsigerti vandens. Jeigu sukurti visus kelius jam per sunku, rekomenduojama atlikti tik antrą šios užduoties dalį – padėti karvytei nueiti atsigerti vandens. Tada vaikas pats pasirenka, iš kurio kibiro karvytė gers vandenį. Atlikdami šią užduotį, auklėtiniai sužinos, kad ne tik mes, bet ir karvės geria vandenį. Vaikams darant antrą užduotį, prašoma suskaičiuoti, kiek karvučių ganosi. Užduoties iliustracijos ne tik padės pažinti karvę, bet ir lavins vaikų vaizdinę atmintį.

7

Visais laikais žmonės valgė mėsą: anksčiau mėsa apsirūpindavo medžiodami laukinius gyvūnus, o ilgainiui prisijaukino kai kuriuos laukinius gyvūnus ir jie tapo naminiais gyvuliais. Šiais laikais mėsai ūkiuose auginami mėsiniai gyvuliai – galvijai, kiaulės, avys ir kt. Mėsinė galvijininkystė naudinga ne tik dėl maisto. Iš galvijų organų ir kitų dalių žmonės išmoko pasigaminti įvairių reikalingų daiktų.

Mėsinė galvijininkystė – perspektyvi gyvulininkystės šaka. Lietuvoje, kuri garsėja derlinga žeme, yra tinkamos sąlygos šiai šakai stiprėti. Mėsinės galvijininkystės pamatai buvo padėti Prancūzijoje, Anglijoje, Škotijoje ir kitose Vakarų šalyse. Nors Lietuvoje ši žemės ūkio šaka dar palyginti jauna, tačiau sparčiai auganti. Šiandien mūsų krašte dažniausiai auginama 11 mėsinių galvijų veislių, o galvijų skaičius nuolat didėja. Vienos veislės atkeliavo iš Prancūzijos, Šveicarijos, kitos – iš Anglijos ir Škotijos. Lietuvoje populiariausi yra limuzinų veislės galvijai.

Svarbiausias šios žemės ūkio šakos tikslas yra kuo greičiau užauginti kuo daugiau mėsinių galvijų, kad turėtume kokybiškos ir sveikos mėsos. Iš tokios mėsos kepami kepsniai, daromos dešrelės, dešros, skilandžiai, konservai ir daugybė kitų gaminių. Iš galvijų kepenų ir blužnies gaminami vaistai nuo sąnarių ir stuburo ligų. Be galvijų odos neįsivaizduojama šiandieninė odos pramonė: iš jos daroma kiliminė danga, moteriškos rankinės, aksesuarai, papuošalai ir kt.

TIKSLAS

- Supažindinti vaikus su ūkyje auginamais gyvūnais – mėsiniais galvijais.

UŽDAVINIAI

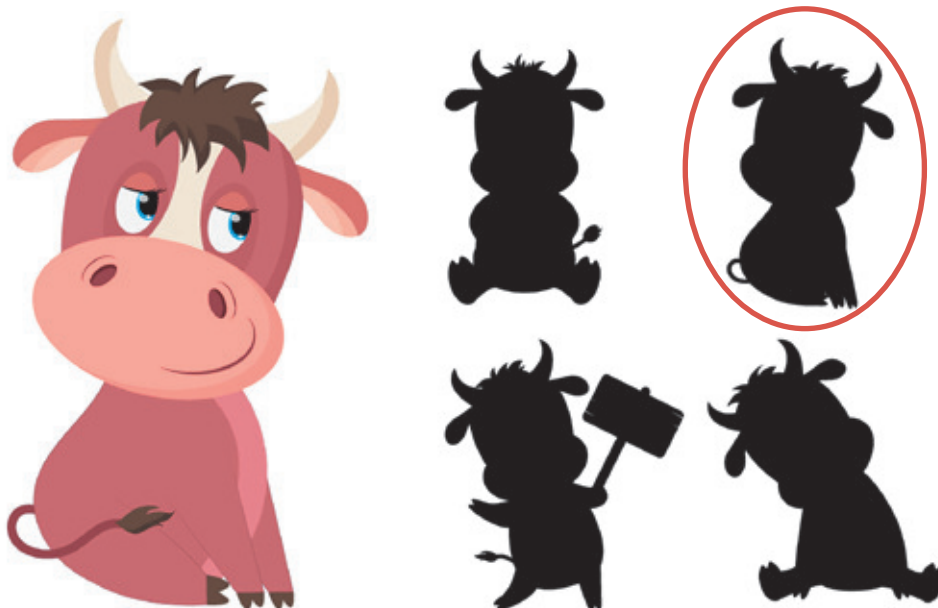
- Ugdyti gebėjimą suprasti, kad ūkyje yra auginamos ne tik karvės, bet ir kiti į jas panašūs ūkiniai gyvūnai – mėsiniai galvijai.

REIŠKMINIAI ŽODŽIAI

Mėsiniai galvijai, veršiukas.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Užsiėmimo pradžioje rekomenduojama parodyti mėsinės karvės, jaučio ir veršiuko skaidres. Vaikams galima užduoti klausimą, kur yra karvė mama, tėtis ir veršiukas. Auklėtiniais baigus spėlioti, siūloma atlikti užduotį, kurios metu reikia nuspalvinti vedliuką veršiuką Dobiliuką. Atsižvelgiant į auklėtinių amžių, galima papasakoti, kad vienos karvės auginamos dėl pieno, o kitos – dėl mėsos. Atliekant antrą užduotį, vaikų prašoma rasti karvės šešėlį. Ši užduotis skirta loginiam mąstymui ugdyti.

Mokslininkų teigimu, laukinės kiaulės pradėtos jaukinti prieš 8–10 tūkst. metų. Per medžioklę pagautų paršingų šernių žmonės neužmušdavo, bet laukdavo, kol jos apsiparšiuos, ir šerniukus augindavo namų sąlygomis. Kartais prijaukintos kiaulės pasprukdavo atgal į miškus ir vėl sulaukėdavo.

Pagal gyvūnų klasifikaciją kiaulės priklauso žinduolių klasei. Kiaulė yra visaėdis žinduolis, priskiriamas porakanopių būriui. Ji kilusi iš laukinio šerno.

Lietuvoje kiaulininkystė yra viena stipriausių ir labiausiai pažengusių žemės ūkio šakų. Kiauliena mūsų šalyje yra populiariausia mėsa. Mes ne tik patys apsirūpiname kiauliena, bet ir daug jos eksportuojame į kitas užsienio šalis ir taip stipriname savo krašto ūkį. Mūsų ūkininkai per metus užaugina iki milijono kiaulių. Ūkiuose laikomos įvairių veislių kiaulės. Turime ir Lietuvos vietinių kiaulių, Lietuvos baltųjų, jorkšyrų ir daug kitų veislių.

Kiaulės nuo seno buvo laikomos mūsų šalies kaimuose, tačiau šiandien daugiausia jų užauginama dideliuose specializuotuose ūkiuose, kurie vadinami kiaulių kompleksais. Kompleksuose šie gyvuliai šeriami suderintais pašarais, todėl per šimtą šešiasdešimt dienų viena kiaulė gali užaugti iki šimto kilogramų. Kiaulidėse kiaulėms parūpinama žaislų – jos gali žaisti kamuoliais ar kabančiomis grandinėlėmis. Kiaulės ne tik turi charakterį, yra protingi gyvuliai, bet ir gerai dresuojamos.

Iš kiaulienos gaminami įvairūs gaminiai: lašiniai, kumpiai, dešros, skilandžiai ir kt.

TIKSLAS

- Supažindinti vaikus su ūkyje auginamu gyvūnu – kiaule.

UŽDAVINIAI

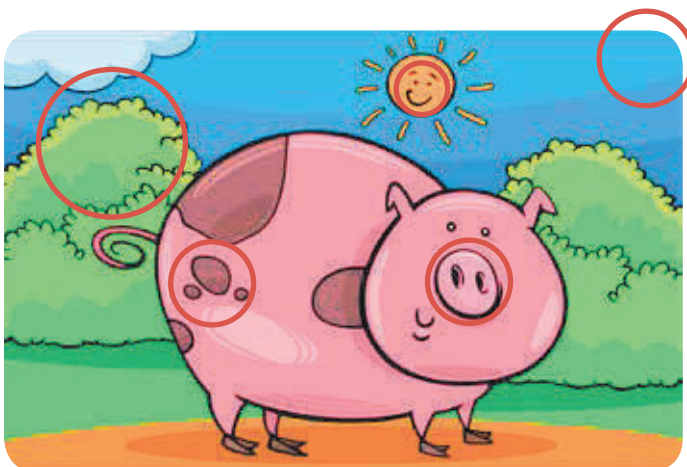
- Formuoti supratimą apie kiaulės mitybą;
- Ugdyti gebėjimą atpažinti kiaulę.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Kiaulė, paršelis, šernas.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Užsiėmimo pradžioje siūloma parodyti dviejų panašių gyvūnų skaidres – kiaulės ir šerno. Rekomenduojama surengti balsavimą, kurioje iliustracijoje pavaizduota kiaulė. Tada klausiama, ką ėda šernas. Jeigu vaikai nežino, jiems galima padėti. Atsižvelgiant į auklėtinių amžių, siūloma papasakoti, kad kiaulė kildinama iš šerno. Kai vaikai sužino, kuo minta šernas, kad kiaulė ir šernas yra panašūs gyvūnai, prašoma atlikti užduotį „Kiaulytė labai alkana, parodyk, ką jai ėsti“. Atlikdami šią užduotį vaikai sužinos, kuo minta kiaulės. Pastabumui lavinti vaikams siūloma atlikti užduotį „Rask 5 skirtumus“.

Žmonės vartoja augalinės ir gyvulinės kilmės maisto produktus. Ir gyvulinės, ir augalinės kilmės maistu mus aprūpina žemės ūkio šakos. Augalinės kilmės produktus tiekia žemdirbiai – augina ankštines, grūdines kultūras, šakniagumbius, vaiskrūmius, vaismedžius ir kt. Gyvulinės kilmės produktus tiekia ūkininkai, turintys ūkinių gyvūnų ūkius. Skiriamos kelios gyvulininkystės šakos: pienininkystė, mėsinė galvijininkystė, paukštininkystė, kiaulininkystė, arklininkystė, ožkininkystė, avininkystė, kailinė žvėrininkystė ir kt.

Mėsinė galvijininkystė tiekia mėsą, įvairius mėsos gaminius: vytintus kumpius, dešreles, dešras ir daug kitų; galvijų kailis naudojamas odos pramonėje, iš jų odos siuvami odiniai drabužiai, batai, rankinės. Pienininkystė tiekia labai daug pieno produktų: pieną, kefyra, sūrius, sūrelius, varškę, jogurtą, grietinę ir begalę kitų; karvių kailiai naudojami kilimams gaminti. Be avininkystės ir ožkininkystės neturėtume šiltos vilnos ir pūkų, kurie naudojami įvairiems drabužiams ir antklodėms siūti. Iš avienos ir ožkienos gaminami įvairūs mėsos gaminiai, o iš pieno – sviestas, varškė, jogurtas, sūriai.

Įvairių produktų žmonėms tiekia ir arklininkystė: iš arklienos daromos dešros, pavyzdžiui, saliamis, vytintas kumpis, virtos dešrelės; arklių odą naudoja odos perdirbėjai, iš jos gaminami įvairūs daiktai, siuvami drabužiai. Kiaulininkystės produktai: mėsa, taukai, lašiniai, kumpis, konservai, vytinta mėsa, dešros, dešrelės. Kailinės žvėrininkystės ūkiai tiekia kailius, iš kurių siuvami kailiniai ir kiti drabužiai, taip pat nutrijų ir triušių mėsą, kuri labai populiari tarp sveikuolių.

Paukštininkystė mus taip pat aprūpina įvairiais produktais. Iš kalakutienos daromas paštetas, dešrelės, dešros. Vištininkystės produktai: kiaušiniai, mėsa, plunksnos, iš kurių gaminamos pagalvės. Žąsiena ir antiena labai mėgstamos per šventes, žąsų ir ančių plunksnų pūkai naudojami ne tik pagalvėms, bet ir šiltoms striukėms bei antklodėms.

Labai svarbi gyvulininkystės šaka yra bitininkystė. Be jos produktų: saldaus medaus, bičių duonelės, vaško, gydomųjų savybių turinčio bičių pikio ir pienelio, būtų sunku išsiversti.

Visos žemės ūkio šakos mums yra labai reikalingos. Turime būti dėkingi ūkininkams, kad kiekvieną dieną galime džiaugtis jų tiekiamais produktais.

TIKSLAS

- Supažindinti vaikus su gyvulininkystės produktais.

UŽDAVINIAI

- Formuoti supratimą apie žemės ūkio šakų tiekiamus produktus;
- Ugdyti gebėjimą pasakyti, kokius produktus mes gauname iš skirtingų gyvulininkystės ūkių.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Karvė, pienas, višta, kiaušiniai, vištiena, avis, siūlai, ožka, sūris, kiaulė, dešra.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Užsiėmimo pradžioje siūloma atkreipti dėmesį į užduočių knygelėje pateiktas iliustracijas. Kadangi vaikai yra smalsūs ir daug klausinėja, rekomenduojama kiekvieną iliustraciją aptarti atskirai. Tik tinkamai supažindinus auklėtinius su pateiktomis iliustracijomis, prašoma atlikti užduotį „Pagalvok, ką duoda žmogui piešiniuose pavaizduoti gyvūnai. Sujunk kiekvieną produktą su reikiamu gyvūnu“. Šis užduotis vaikams primins, kokie gyvūnai yra auginami ūkyje, ir formuos supratimą, kokie produktai iš jų gaunami. Paskui patariama nuskaityti prie užduoties pateiktą QR kodą ir vaikų paklausti, kieno tai balsas.

Senų senovėje, kai žmonės dar neturėjo drabužių, apdaraus jie pasirūpindavo gamtoje. Šaltomis žiemomis šildydavosi įvairių gyvūnų kailiais. Žvėrelių kailiukai teikdavo ne tik šilumos, bet ir jaukumo. Kailiai nepraleidžia šilumos ir šalčio, todėl palapinėse gyvenančius indėnus jie saugodavo nuo atšiauraus vėjo. Pirmiausia žmogus prisijaukino žolę ēdančius kailinius žvėrelius: triušius, nutrijas, šinšilas. Vėliau – mėsėdžius gyvūnus, nes šie natūralioje gamtoje buvo gudresni. Iš mėsėdžių gyvūnų buvo prijaukinti europinė ir kanadinė audinės, rudoji lapė, šeškas, kiaunė ir kiti. Kai kuriose Europos šalyse (Jungtinėje Karalystėje, Austrijoje, Olandijoje ir kitur) plėšrieji žvėreliai kailiams nebeauginami, nes plėšrūnams (audinėms, lapėms, šeškams, kiaunėms) reikia daug daugiau erdvės negu, pavyzdžiui, triušiams. Dėl to sunku užtikrinti gyvūnų gerovę šiuos žvėrelius auginant narveliuose.

TIKSLAS

- Supažindinti vaikus su kailiniais žvėreliais.

UŽDAVINIAI

- Išmokyti skirti kailinius žvėrelius;
- Formuoti suvokimą apie laimingus kailinius žvėrelius.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Šinšila, triušis, lapė, nutrija, audinė, šeškas.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

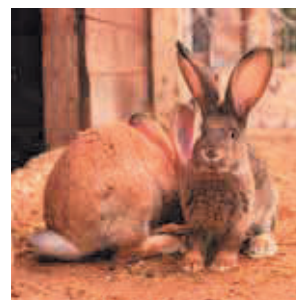
Iš pradžių siūloma pristatyti kiekvieną kailinį žvėrelį atskirai ir tik po to atlikti pirmą užduotį – suskaičiuoti skirtingus gyvūnus. Ši užduotis padės lavinti matematinį raštingumą ir gebėjimą atskirti skirtingus gyvūnus. Pristatant triušius, rekomenduojama užduoti vaikams klausimą, ką augina ūkininkai: triušius, kiškius ar zuikius. Išgirdus atsakymą, paaiškinti šių žodžių reikšmes. Žinioms įtvirtinti vaikų prašoma atlikti antrą užduotį „Ką savo ūkyje augina ūkininkai? Pažymėk teisingą atsakymą“.

Audinė

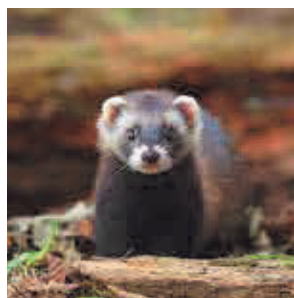
Lapė

Triušis

Nutrija

Šeškas

Šinšila

SAUGOMOS SENOSIOS LIETUVOS ŪKINIŲ GYVŪNŲ VEISLĖS

Mes galime didžiuotis, kad turime savų lietuviškų veislių, kurias auginame ir bandomė išsaugoti kaip nepakartojamus, tik mūsų šaliai būdingus ūkinius gyvūnus. Seniausios lietuviškos veislės pasižymi išskirtine veislės verte ir yra vertinamos ne tik Europoje, bet ir pasaulyje. Lyginant su šiuolaikinių veislių karvėmis, senųjų lietuviškų veislių karvės atsparesnės ligoms. Stambiųjų žemaitukų ir Lietuvos sunkiųjų veislių arkliai gali būti ne tik darbiniai ir pagelbėti atliekant pačius įvairiausius darbus, bet ir naudojami pramogoms, hipoterapijai, sportui, nes yra ištvermingi, protingi ir gerai dresuojami. Lietuvos juodgalvių ir vietinių šienkščiavilnių avių vilnai būdingos išskirtinės savybės, todėl iš jų vilnos pagaminti gaminiai stebina ne tik unikaliu dizainu, bet ir šiluma.

TIKSLAS

- Supažindinti su keliomis saugomomis senosiomis Lietuvos ūkinių gyvūnų veislėmis.

UŽDAVINIAI

- Išmokyti skirti saugomas senąsias Lietuvos ūkinių gyvūnų veisles.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Vištinė žąsis, šienkščiavilnė avis, juodgalvė avis, žemaitukas, Lietuvos sunkusis arklys.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Iš pradžių siūloma pristatyti kiekvieną gyvūnų veislę atskirai, o po to paprašyti atlikti užduotį. Veislėms pristatyti patariama naudoti pateiktyje esančias nuotraukas.

Žąsis

Avis

Arklys

Kiaulė

Šiais laikais darbo gyvulininkystės srityje galimybės yra labai plačios. Norint tinkamai užauginti gyvulį ar kitą ūkinį gyvūną, per trumpiausią laiką gauti didžiausią įmanomą jų prieaugį protingai naudojant turimus pašarus, žmogiškuosius ir technologinius išteklius, neužtenka vien noro. Šiuolaikinis ūkininkavimas yra labai pažengęs nuo natūrinio ūkio laikų. Jį nuolat lydi nauji augalininkystės ir gyvulininkystės ūkio šakų išradimai. Kad galėtų moderniai ir našiai ūkininkauti, žmogus turi turėti pakankamai žinių ir įgyti reikiamą išsilavinimą – baigti žemės ūkio srities studijas. Žemės ūkio srities specialistai mokomi įvairiausių dalykų. Įgijęs žinių ir gavęs žemės ūkio srities diplomą specialistas nebūtinai dirbs ūkyje. Jis gali dirbti įmonėse, kurios gamina pašarus, juos parduoda, gamina ar perdirba maisto produktus, taip pat įmonėse, kurios prekiauja žemės ūkio chemikalais, technika, konsultuoja ūkininkus ir kt. Jei norima ką nors pakeisti, atrasti ar palengvinti darbą žemės ūkyje, toliau galima rinktis mokslininko kelią. Žemės ūkio srities specialisto perspektyvos yra labai didelės, kaip ir visų žemės ūkio šakų.

TIKSLAS

- Supažindinti su populiariausiais ūkio specialistais.

UŽDAVINIAI

- Išmokyti skirti ūkininką, veterinarijos gydytoją ir melžėją;
- Formuoti suvokimą, kodėl šie specialistai reikalingi ūkyje.

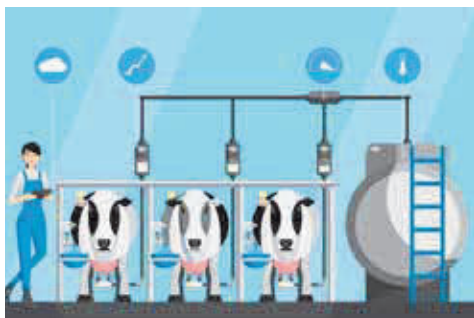
REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Ūkininkas, veterinarijos gydytojas, liga, gydymas, ūkis, melžėjas.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Aptariant šią temą, siūloma vaikus supažindinti su ūkyje dirbančių žmonių profesijomis. Diskusijos metu patariama jų paklausti, kodėl šie žmonės reikalingi. Tinkamai supažindinus su šiais žmonėmis, prašoma atlikti užduotį.

MELŽĖJAS

VETERINARIJOS GYDYTOJAS

ŪKININKAS

Keliaudami per visas užduočių knygelės temas, vaikai susipažino su ūkyje auginamais gyvūnais, įvardijo jiems žinomus gyvūnus, išmoko apibūdinti jų išvaizdą. Vienose temose buvo aptariama ūkinių gyvūnų kilmė, kitose – iš jų gaunami produktai. Visos užduotys buvo skirtos vaikų dėmesiui, loginiam mąstymui, meniniam ugdymui, kalbėjimo įgūdžiams lavinti. Papildomos užduotys rekomenduojamos įgytoms žinioms įtvirtinti.

TIKSLAS

- Įtvirtinti įgytas žinias.

UŽDAVINIAI

- Įtvirtinti įgytas žinias apie ūkinių gyvūnų mitybą;
- Ugdyti gebėjimą skirti ūkyje auginamus gyvūnus nuo zoologijos sode laikomų laukinių gyvūnų.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Karvė, triušis, kiaulė, bitė, obuolys, morka, gėlės, žolė, gaidys, javai, grūdai, arklys.

DARBAS PAGAL UŽDUOČIŲ KNYGELĘ

Pirma užduotis „Rask tinkamas paveikslėlio detales“ padės įtvirtinti vaikų žinias skiriant ūkinius gyvūnus. Svarbu, kad jie gebėtų atpažinti visus gyvūnus, todėl užduotį patariama atlikti aptarus visas iliustracijas. Darant antrą užduotį „Apvedžiok žodžius“, bus lavinamas vaikų raštingumas.

